

Sinesgaitza Irundik kanpora ere

Emakumeen eskubideak tradizioaren gainetik daudela azpimarratu dute alderdi politikoek eta erakundeek

Herritar gehienek iri-tziaren kontra Irungo alardean irtetea erabaki zuten emakumeak eta haiekin zeuden gizonetakoak gertatutakoa ezin sinetsi daude; ez zuten hala-ko gorrotorik espero. Baina igandean San Martzial alardean gertatutakoak gainditu egin ditu herriko mugak: emakumeen eskubideak tradizioaren eta gehiengo eta gutxiengoaren legearen gainetik daudela azpimarratu nahi izan diete irundarrei alderdi politikoek eta erakundeek.

Jone Larrañaga / Jakes Goikoetxea
Donostia

«ORAINDIK inpresionatua nago. Hitza gogorra da, baina egokiarik ez dut topatzen: gorrotoa ikusi nuen han, gorroto handia», adierazi digu Arantxa Urretabizkaia idazleak gertaerei buruz galdetzean. Espaloitik ikusi zituen hark emakumeak desfilean, eta inguruan izan zituen herri-tarrak alardean ateratako emakumeei eta haiekin zihoazen gizonetakoek iseka. «Benetan geratu nintzen arnasarik gabe», azpimarratu digu.

Fermin Muguruza Negu Gorriak taldeko kideak desfilean bertan bizi izan zituen gertaerak. «Ama Xantalen konpainian nintzen neskekin, batera egin genuen San Martzial aldapako igoera. Benetan izan zen lotsagarria. Emakumeek eta haiekin geunden gizonetakoak jaso behar izan genituen irain denetakoak: 'putasemeak eta 'marikoiak' guri, eta emakumeei gorrotoz egindako irainik baxuenak», gogoratu du. «Oso gaizki pasatu nuen, egoera lotsagarria izan zen».

Maribel Castello Irungo Udaleko zinegotzia ere lur jota utzi dute igandean jazotakoak. «Hain nago minduta gertatutakoaz, une honetan zer pentsatu ere ez dakidala. Izugarri gogorra izan da; bagenekien zer gerta zitekeen, baina gainditu egin gaitu. Izugarria izan da», esan dio EGUNKARIARI EAKo ordezkariak.

Bestelakoa da, ordea, Javier Bergara Alardeko jeneralaren iritzia. Haren arabera, «Irungo herriak bere jarrera agertu» eta ondorioz «emakumeei alardean parte hartzea debekatu» baino ez zien egin. «Jendearen erantzuna», gaineratu digu, «ez zen neurritz kanpokoa izan, emakumeei lehendik abisatu baitzitzaien herriak ez zuela nahi soldadu moduan desfila zezaten». Bergararen irudiko emakumea «arrotza da alardean, zaldi lasterketa batean motor pilotu bat ikustea bezala. 60.000 lagunek alardeari dioten maitasuna, historia eta

Irundar bat alardean atera ziren emakumeei eta haiekin ziren gizonetakoek irainka.
MANTEROLA

pentsaera ezin dira aldatu egun batetik bestera 40 edo 50 pertsonarengatik», iritzi dio.

Irungo emakumeen jarrerarekin bat egin dutenek, baina, ezin dute horrelakorik onartu. «Oso erraza da gertatutakoaren errua emakumeen bizkar uztea. Baina dena esan behar da: emakumeek euren eskubidea gauzatu baino ez zuten egin; ez zioten inori eraso egin ezta iraindu ere egin. Istiluak jokabide hura izan zutenek eragin dituzte. Uler dezaket jendea ados ez egotea eta euren iritzia ematea, baina horrela ez». Horiek Maribel Castelloren hitzak dira, eta esperientziatik dio dioena. Bere ekimenez aztertu zuten gaia Irungo Udalean eta emakumeen aldeko jarrera hartu duelako era guztietako irainak jaso ditu: publikoki txistuka egin zioten kontrakoek, eta heriotza mehatxua ere jaso du alardearen bezperatan. «Egia esan, amore emateko gogoa ere ematen dizu, hain gaizki pasarazten dizute... Baina nik oso garbi daukat: pertsonak denek gainetik daude, alardearen gainetik eta gauza guztien gainetik», azpimarratu digu Bidasoaldeko Emakumeen jarrera defenditzen jarraituko duela gaineratuz.

«Hurrengo urtean ere irten egingo gara» • Bidasoaldeko Emakumeak hurrengo urtean ere alar-

dean ateratzeko prest daude. «Norberaren herriak halako mesprezua egin ondoren negar-bizian» daudela aitortu digu Maider Larrañagak, baina beste aldetik balorazio positiboa egin behar dela azpimarratu du: «Irten egin ginen eta hurrengo urtean beste pauso bat emateko esperoan geratu gara».

Hemendik aurrera zer gertatuko den ezin liteke oraindik iragarri. Alberto Buen alkatea erreferendum batez mintzatu da eta jada bildu dituzte 4.500 sinadura aukera horren alde. Baina oraindik ez da erabakirik hartu. Castelloren arabera, «konpromezurik hartu nahi ez eta eskuak garbitzea litzateke» hori. Emakumeak ateratzeari «ezet esango baliote gaizki geratuko liratekeenez, erreferendumaren alde egiten dute ezezkoa irtengo dela susmatzen baitute», iritzi dio.

Hain zuzen ere, inplikatzeko prest agertu ziren atzo zenbait erakunde eta alderdi politiko. Antton Karrera IUKo Gipuzkoako koordinatzaileak zoriondu egin zituen atzo Bidasoaldeko Emakumeak «euren eskubideak defenditzeko adorea gaitik eta irainak probokazioei erantzun gabe jasateagatik». «Argi dago oraindik agerikoa denaren alde borrokatu behar dugula, emakumezkoak herriak gisa berdintasunez onartu dituzten lortzeko, alegia», azpi-

marratu zuen Karrerak komunikabide honetara bidalitako prentsa oharrean. IUKo ordezkariak gogoratu duenez, «ordenamendu juridikoak onartu eta Arartekoak babestutako eskubidea da hori» eta beraz erreferendumean ezin galde litekeena.

Txaro Arteaga: «Hau ez da tradizio kontua eskubideena baizik» • Karrerarekin bat etorri da Txaro Arteaga Emakundeko zuzendaria, EGUNKARIARI egindako adierazpenetan. «Diote erreferendum bat egin nahi dutela. Baina hau ez da gutxiengoei eta gehiengoei edo tradizioari lotutako zerbait, eskubideei lotutako zerbait da; nola liteke horretaz ez konturatzeari», azpimarratu du. «Eta gero diote zertarako balio duen Pekingo Nazioarteko Konferentziak?», galdetu du, «ba horretarako balio du: Nazio Batuetako estatu guztiek erabaki dute ez dagoela inongo tradizioirik, ez dagoela inongo filosofiarik ezta ohiturarik ere giza eskubideen eta emakumeen eskubiden gainetik jar litekeenik», gaineratu du. «Hara, tradizioaren izenean une honetan ehun milioi emakume baino gehiagori mutilatzen zaie klitorisa munduan. Eta horren kontra bagaude, emakumearen parte hartze osoaren alde egon behar dugu», azpimarratu du.

Joseba Agirreazkuenaga

erreakzioak

♦ **Maider Larrañaga** ♦ Bidasoaldeko Emakumeak-eko kidea

«Ez genuen jendearen erantzun hori espero; gauza bat da jendea gure planteamenduen aurka egotea eta bestea eduki zituzten erreakzioak izatea; irakinekin hasi ziren, eskuak altxatu zituzten, sekulako umiliazioa jasan behar izan genuen. Oso triste gaude, negar-bizian». X

♦ **Maribel Castello** ♦ Irungo Udaleko EAKo zinegotzia

«Jendeak inplikatzeko beldur izugarria izan du, inplikatu garenok era guztietako mehatxuak jaso ditugu-eta». X

♦ **Txaro Arteaga** ♦ Emakundeko zuzendaria

«Nazio Batuetako estatu guztiek erabaki dute ez dagoela giza eskubideen eta emakumeen eskubideen gainetik jar daitekeen filosofiarik eta ohiturarik». X

♦ **Javier Bergara** ♦ Alardeko jenerala

«Emakumea arrotza da alardean, zaldi lasterketetan motor pilotu bat ikustea bezala». X

♦ **Arantxa Urretabizkaia** ♦ Idazlea

«Ikaragarria da nola sartu ziren desfilean ari ziren emakumeekin, eta ez bakarrik gizonetako soldaduak, baita ikusten ari ziren emakumeak ere. Horrek utzi ninduen jota». X

EHUKo historia irakasle eta Eusko Ikaskuntzako kideak gogoratu duenez, «tradizioa, berez, ez da gauza amaitu bat eta etengabe egiten eta asmatzen da. Haren arabera, «ohitura zaharra ohitura berri bihurtzen da».

Txaro Arteagaren arabera, tradizioak ez, intolerantziak sortzen ditu horrelako arazoak, ez beste ezerk. Horrexegatik, zoriondu egin nahi izan ditu probokazioan erori ez ziren emakumeak eta haiekin batera atera ziren gizonak. Emakundeko zuzendariak azpimarratu duenez, «horretatik guztiagatik ikabide positiboa atera behar da: Honek egin behar digu pentsatuarazi; gauzak aztertu egin behar dira eta bere onera ekarri. Datorren urterako arrazoiak irabaziko du, ez irainek eta antzerakoek».

Arantxa Urretabizkaiaren irudiko ere hala gertatuko da. «Ez dakit zenbat denbora pasatuko den, baina horrek ez du atzerabiderik», azaldu du. Hala mintzatu da halaber Fermin Muguruza, eta Luis Mariano kantariari gertatutakoa ekarri du gogora: «Luis Mariano alardean atera zen, eta ile luzea zeramala-eta 'marikoi' eta antzekoak esanez irainka hasi zitzaizkion. Presionatuta utzi egin behar izan zuen alardea». X